

ČLOVĚK A SPOLEČNOST – Dějepis

Cíl vyučovacího předmětu

Cílem výuky je rozvíjet vlastní historické vědomí, vnímat obraz hlavních vývojových linií, získávat orientaci v historickém čase, pochopit souvislosti dějinných událostí a procesů, chápat kulturní rozmarnosti světa, utvářet pozitivní hodnotový systém.

Charakteristika vyučovacího předmětu

Předmět dějepis se vyučuje jako samostatný předmět v 6. – 9. ročníku.

Vyučování přináší základní poznatky o konání člověka v minulosti. Důležité je zejména poznávání dějů, skutků a jevů, které zásadním způsobem ovlivnily vývoj společnosti a promítly se do obrazu naší současnosti.

Důraz je kladen především na dějiny 19. a 20. století, kde leží kořeny většiny současných společenských jevů. Významně se uplatňuje zřetel k základním hodnotám evropské civilizace. Žáci jsou vedeni k poznání, že historie není jen uzavřenou minulostí ani shlukem faktů a definitivních závěrů, ale je kladením otázek, jimiž se současnost prostřednictvím minulosti ptá po svém vlastním charakteru a své možné budoucnosti. Obecné historické problémy jsou konkretizovány prostřednictvím zařazování dějin regionu i dějin místních.

Časová dotace

Dějepis je vyučován na 2. stupni i ve třídách s rozšířenou výukou matematiky 2 hodiny týdně od 6. do 9. třídy

Organizace vyučovacího předmětu

Výuka v kmenových třídách, besedy, shlédnutí výstav, exkurze, divadelní představení, práce s počítačem, vlastivědné zájezdy.

Rozvoj klíčových kompetencí

Kompetence k učení

- učitel zadává úkoly, při kterých žáci vyhledávají a kombinují informace z různých zdrojů
- vede žáky k užívání správné terminologie a symboliky
- seznamuje s úkoly, které vyžadují využití poznatků z různých předmětů
- vede k zamyšlení nad historickým vývojem

Kompetence k řešení problémů

- učitel zařazuje rozmanité aktivity (diskuse, výklad, kreslení, řešení problémů, AV technika, PC)

- volí metody, při kterých žáci sami docházejí k závěrům a řešením
- vede ke kritickému myšlení a logickému uvažování

Kompetence komunikativní

- učitel vede žáky k přesnému a výstižnému vyjadřování
- zařazuje do výuky diskusi
- vede žáky k věcnému argumentování
- vede žáky k práci s různými typy textů
- vede žáky k využívání informačních a komunikačních prostředků

Kompetence sociální a personální

- učitel vytváří příznivé klima třídy
- dodává žákům sebedůvěru
- podle potřeby žákům pomáhá

Kompetence občanské

- učitel reflektuje při výuce společenské i přírodní dění
- vede žáky k tomu, aby brali ohled na druhé
- motivuje žáky k prozkoumávání názorů a pohledů lišících se od jejich vlastních
- pěstuje v žácích vztah k tradicím, národnímu, historickému a kulturnímu dědictví

Kompetence pracovní

- učitel požaduje dodržování dohodnuté kvality práce
- umožňuje žákům vzájemně si radit a pomáhat
- vede žáky k využívání znalostí v běžné praxi

Kompetence digitální

- učitel učí žáky efektivně využívat digitálních zařízení, nástrojů a aplikací vedoucích k bližšímu poznání historické reality
- motivuje žáky k použití různorodých digitálních zdrojů (prameny, archiválie, mapy apod.) a nástrojů (časové osy, myšlenkové mapy, rodokmeny apod.) souvisejících s historickým poznáním
- vede žáky ke kritickému ověřování informací v historických pramenech a online zdrojích, které srovnávají a třídí
- vede k odpovědnému chování a jednání v digitálním prostředí a klade důraz na bezpečnou a efektivní komunikaci žáků

Oblast: Člověk a společnost	Předmět: Dějepis	Období: 6.	
Očekávané výstupy Žák:	Učivo	Ročník	Průřezová témata
P R A V Ě K			
Uvede konkrétní příklady důležitosti a potřeby dějepisných poznatků. Zná konkrétní příklady zdrojů informací o minulosti. Pojmenuje instituce, kde jsou shromažďovány. Orientuje se na časové ose a na historické mapě. Osvojí si základní periodizaci dějin. Dokáže pracovat s pojmy prostor, čas.	<u>Úvod do učiva</u> <ul style="list-style-type: none"> • význam zkoumání dějin • získávání informací o dějinách • historické prameny • historický čas a prostor 	6.	
Rozpozná vývojová stadia člověka. Charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu.	<u>Starší doba kamenná</u> <ul style="list-style-type: none"> • způsob života jednotlivých vývojových typů člověka 	6.	OSV – komunikace, mezilidské vztahy, kooperace, řešení problémů EV – základní podmínky života, vztah člověka a prostředí
Objasní význam zemědělství, dobytčářství pro lidskou společnost. Pochopí podmínky vzniku řemesel.	<u>Mladší doba kamenná</u> <ul style="list-style-type: none"> • způsob života a obživy • počátky řemesel 	6.	OSV – rozvoj schopností poznávání
Vymezí význam zpracování kovů pro lidskou společnost. Pochopí důsledky oddělení řemesel od zemědělství jako podmínky pro rozvoj obchodu.	<u>Doba kovů</u> <ul style="list-style-type: none"> • rozvoj řemesel a obchodu • zánik rodové společnosti 	6.	OSV – kooperace a kompetice
Uvede příklady archeologických kultur na našem území. Uvědomí si nerovnoměrnost vývoje v jednotlivých oblastech světa = chápe kulturní rozmanitost světa.	<u>Naše země v období pravěku</u>	6.	MKV – kulturní difference EV – vztah člověka a prostředí

S T A R O V Ě K			
Rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem starověkých států. Seznámí se s podstatou společenského uspořádání a s projevy náboženských představ. Uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví.	<u>Nejstarší starověké civilizace a jejich kulturní odkaz</u> <ul style="list-style-type: none"> • charakteristické rysy oblasti • vývoj společnosti • náboženské představy • počátek písma a kultury • přínos starověkých civilizací 	6.	EV – vztah člověka a prostředí VDO – společnost a stát
Ř E C K O			
Vysvětlí podstatu antické demokracie. Chápe přínos řecké civilizace pro rozvoj evropské kultury. Uvědomí si prolínání kulturních vlivů.	<ul style="list-style-type: none"> • kořeny řecké civilizace • archaické a klasické období • Makedonie • helénismus 	6.	VDO – formy vlády, principy demokracie MKV – lidské vztahy, kulturní difference
Ř Í M			
Učí se chápat formy státní moci. Uvědomí si význam křesťanství pro vznik raně feudálních států. Získá představu o životě a jednání osobností a společenských skupin. Popíše s pomocí mapy územní rozsah římské říše. Dokáže porovnat barbarské civilizace se světem antiky. Uvědomí si rozdílný vývoj v různých částech Evropy. Demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a uvede osobnosti antiky.	<ul style="list-style-type: none"> • království • republika • císařství • počátky křesťanství • římská kultura • rozdělení římské říše • zánik říše západořímské • naše země v době římské 	6.	VDO – formy vlády, škola MKV – jsme Evropané

Oblast: Člověk a společnost	Předmět: Dějepis	Období: 7.	
Očekávané výstupy	Učivo	Ročník	Průřezová témata
Žák:			
S T Ř E D O V Ě K			
R A N Ý S T Ř E D O V Ě K			
<p>Osvojí si periodizaci středověku. Porovná základní rysy západoevropské, byzantsko-slovanské a islámské kulturní oblasti.</p> <p>Uvědomí si obohacení Evropy kulturními podněty z Orientu. Popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států. Objasní situaci Velké Moravy a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech. Pochopí duchovní odkaz patronů českých zemí.</p> <p>Vymezí úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka. Ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti. Uvede příklady románské kultury.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • stěhování národů • byzantská, arabská, franská říše • první státní útvary na našem území • český stát v době knížecí • formování prvních státních celků v Evropě • boj mezi mocí světskou a církevní • křížové výpravy • románská kultura a životní styl raného středověku 	7.	<p>VEGS – Evropa a svět, jsme Evropané</p> <p>MKV – etnický původ</p> <p>EV – vztah člověka a prostředí</p>
V R C H O L N Ý S T Ř E D O V Ě K			
<p>Učí se chápat změny politické, hospodářské, sociální a kulturní. Seznámí se rozmachem českého státu a jeho významem ve střední Evropě.</p> <p>Vymezí konflikty mezi světskou a církevní mocí, vztah křesťanství ke kacířství. Vysvětlí nové myšlenky žádající reformu církve. Vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život. Pochopí dobový životní styl. Chápe historický rozměr pojmů tolerance a intolerance. Uvede příklady gotické kultury.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj řemesel a obchodu • vznik měst a jejich význam • český stát za posledních Přemyslovců • nástup Lucemburků a vláda Karla IV. • gotická kultura a životní styl jednotlivých vrstev • konflikt mezi Anglií a Francií • kritika poměrů v církvi a husitství v Čechách 	7.	<p>VDO - politika</p> <p>MKV – lidské vztahy</p> <p>VEGS – jsme Evropané</p> <p>EV – vztah člověka a prostředí</p>

P O Z D N Í S T Ř E D O V Ě K			
Uvědomí si okolnosti vzniku střeoevropského soustátí.	<ul style="list-style-type: none"> • doba poděbradská • doba jagellonská 	7.	VEGS – Evropa nás zajímá MV – mediální sdělení a realita, vliv médií OSV – kreativita
R A N Ý N O V O V Ě K			
<p>Osvojí si periodizaci novověku. Seznámí se s pojmy humanismus, renesance. Vysvětlí znovuoobjevení antického ideálu. Popíše průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky pronikání evropských civilizací do nově objevených zemí. Seznámí se s pojmem reformace, jejími příčinami a cíli. Na příkladech evropských dějin konkretizuje pojmy absolutismus, konstituční monarchie, parlamentarismus. Uvědomuje si postavení českého státu v podmínkách Evropy rozdělené do řady mocenských a náboženských center a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie. Učí se rozpoznávat projevy barokní kultury. Seznámí se se situací českých zemí a vybraných evropských zemí po třicetileté válce.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • renesance a humanismus • zámořské objevy a počátky dobývání světa • náboženská reformace • počátky absolutních monarchií • český stát v předbělohorských poměrech • třicetiletá válka • občanská válka v Anglii • baroko a životní styl • upevňování vlády Habsburků po třicetileté válce 	7.	MKV – kulturní difference VEGS – Evropa nás zajímá MKV – lidské vztahy VDO – společnost a stát OSV – řešení problémů a rozhodovací dovednosti EV – vztah člověka a prostředí

Oblast: Člověk a společnost	Předmět: Dějepis	Období: 8.	
Očekávané výstupy	Učivo	Ročník	Průřezová témata
Žák:	N O V O V Ě K		
<p>Chápe význam osvícenství jako významného myšlenkového předělu, který ovlivnil politický vývoj u nás i v Evropě i na americkém kontinentu.</p> <p>Ujasní si pojem osvícenský absolutismus.</p> <p>Uvědomí si rozpor mezi projevy absolutní moci a snahami nastupující buržoazie.</p> <p>Chápe pojem kolonie, dokáže vysvětlit význam boje za svobodu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozvoj vzdělanosti v době osvícenství • české země za vlády Marie Terezie a Josefa II. • situace ve Francii, Ruska a Prusku • vzestup Velké Británie • boj amerických osad za nezávislost • vznik USA 	8.	<p>VDO – společnost, stát</p> <p>VEGS – Evropa a svět</p> <p>EV – vztah člověka a prostředí</p>
<p>Vnímá důsledky definitivního rozbití středověkých politických, hospodářských a společenských struktur.</p> <p>Uvědomí si prudký rozvoj průmyslu jako předpoklad a katalyzátor společenských změn, dopad na životní prostředí.</p> <p>Chápe emancipační hnutí národů jako důsledek změn ve vývoji společnosti.</p> <p>Dokáže objasnit národní obrození jako jev celoevropský, jehož výsledkem je utvoření novodobých národů.</p> <p>Seznámí se s příčinami a průběhem českého národního obrození.</p> <p>Formuluje význam obrozeneckých snah významných osobností.</p> <p>Posoudí dokončení boje jednotlivých skupin jako předpoklad ustanovení moderních politických stran.</p> <p>Charakterizuje emancipační hnutí českého národa jako významný projev dané doby</p>	<p>Novověk od konce 18. st. do r. 1914</p> <ul style="list-style-type: none"> • Velká francouzská revoluce, její průběh a význam pro Francii i evropské dějiny • napoleonské války a jejich důsledky • průmyslová revoluce • modernizace společnosti • změna sociální struktury • národní a osvobozenecská hnutí v Evropě, pojem vlastenectví a požadavek národa na svobodný rozvoj • utváření novodobého českého národa • rok 1848 v Evropě a v Čechách • postavení českých zemí v habsburské monarchii ve 2. pol. 19. stol. • základní rysy české politiky, její představitelé • procesy sjednocování v Německu a v Itálii • občanská válka v USA 	8.	<p>VDO – společnost, stát</p> <p>EV – životní prostředí</p> <p>MV – fungování a vliv médií ve společnosti</p> <p>MKV – sociální smír a solidarita</p>

<p>(snaha ohrožující existenci mnohonárodnostní monarchie).</p> <p>Seznámí se s úsilím o vytvoření jednotlivých národních celků. Zná historický rozměr pojmu rasismus.</p>			
M O D E R N Í D O B A			
<p>Učí se chápat 1. pol. 20. stol. jako období dvou nejničivějších světových válek. Demonstruje zneužití techniky ve válce.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 1. světová válka • situace v Rusku • ruské revoluce 	8.	<p>VDO – společnost, stát OSV – řešení problémů a rozhodovací dovednosti OSV – hodnoty, postoje, praktická etika</p>

Oblast: Člověk a společnost	Předmět: Dějepis	Období: 9.	
Očekávané výstupy Žák:	Učivo	Ročník	Průřezová témata
M O D E R N Í D O B A			
<p>Vysvětlí okolnosti vzniku samostatného Československa, její vnitřní a zahraniční situaci v období 1. republiky. Uvědomí si změnu mezinárodně - politických vztahů vznikem komunistického režimu, totalitarismu a vypjatého nacionalismu. Pochopí souvislost mezi nepříznivým stavem ekonomiky a tendencí řešit problémy extrémními způsoby. Vnímá historický rozměr pojmů nacionalismus, extremismus, agrese. Poznává rozmanitost projevů kultury a přínos národní kultury k tomuto odkazu. Seznámí se s vnitřní a zahraniční politikou Československa v období druhé republiky, protektorátu. Učí se účtět k odkazu účastníků odboje. Chápe poválečný vývoj Československa, který vyústil v Únor 1948. Objasní možnost různé interpretace historických faktů a nutnost kritického přístupu k interpretacím.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vznik Československa • hospodářský a politický rozvoj republiky • sociální a národnostní problémy • mezinárodně politická situace Evropy ve 20. letech • počátky fašistického hnutí • SSSR v meziválečném období • světová hospodářská krize • první projevy fašistické agrese • vznik válečných ohnisek • kultura, věda a technika před vypuknutím 2. světové války • cesta k Mnichovu, Mnichovská dohoda a její důsledky • protektorát Čechy a Morava • druhá světová válka • domácí a zahraniční odboj • mezinárodní konference a poválečné uspořádání světa • poválečné Československo • Únor 1948 	9.	<p>VDO – společnost, stát OSV – řešení problémů a rozhodovací dovednosti OSV – hodnoty, postoje, praktická etika MV – kritické čtení a vnímání mediálních sdělení VDO - politika VEGS – Evropa a svět VEGS – jsme Evropané MKV – lidské vztahy, sociální smír a solidarita EV – vztah člověka a prostředí MKV – etnický původ OSV – poznávání lidí MV – fungování a vliv médií ve společnosti</p>

D Ě J I N Y O D P O L O V I N Y 2 0 . S T O L E T Í D O S O U Č A S N O S T I			
<p>Seznámí se s postavením Československa v mezinárodních souvislostech. Dokáže rozpoznávat znaky totalitní společnosti. Umí zaujmout postoj ke vzniku a problémům existence bipolárního světa. Uvědomí si nutnost respektovat identitu druhých. Zná vnitřní situaci v naší republice (události r. 1968).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • postavení Československa a jeho postupné začleňování do sféry vlivu SSSR • studená válka, rozdělení světa • rozpad koloniálního systému • vnitřní situace v zemích východního bloku 	9.	<p>VDO – formy vlády, principy demokracie VEGS – Evropa a svět EV - vztah člověka a prostředí</p>
<p>Objasní postupný rozpad východního bloku rozkladem komunistických systémů. Chápe vnitřní situaci v naší republice v r. 1989 a vývoj v 90. letech-vznik ČR. Vysvětlí ustavení demokratického režimu. Prokáže hrozbu terorismu. Posoudí vliv médií na každodenní život a politické dění. Ujasní si začlenění ČR do integračního procesu (vstup do EU). Prokáže základní orientaci v problémech současného světa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • charakteristika západních zemí • krize sovětského impéria • perestrojka • obnova demokracie ve východní Evropě • sametová revoluce • rozpad Československa • vznik ČR • Česká republika na přelomu tisíciletí • technika, věda a kultura ve 2. pol. 20 stol. • evropská integrace • globalizace 	9.	<p>VDO – formy vlády, principy demokracie OSV – mezilidské vztahy VEGS – jsme Evropané MV – fungování a vliv médií ve společnosti</p>